

Cuvântul Ierarhului

Bolnavii și grija noastră față de ei

† IRINEU

Arhiepiscop al Alba Iuliei

Abstract: *The sick and our concern for them. The study analyses the nature and origin of illness, as degradation of human nature after the original sin, but particularly the assumption of suffering in Christianity. Christ has showed us that the way to Resurrection, to perfection, goes through the Cross. Hence, sufferings and illnesses make us wiser, open a different horizon of understanding and turn into means of dispassion, of moral amendment. Today, in the world, suffering has aroused a wide variety of reactions and attitudes, from sympathy to indifference, from revolt to joy, from the loss of faith to the joy of suffering. Nevertheless, taking care of the sick, seen as a work of mercy, has always been a concern of the Church. In the sick, the Christian actually sees Christ (Mt. 25, 36 and 40).*

Key words: *illness, sin, suffering, the mystery of the cross, healing, transfiguration.*

În Rai, starea omului a fost de incoruptibilitate și nemurire datorită harului primit prin comuniunea cu Dumnezeu. Nepăcătoarea i-ar fi putut definitiva omului această stare. Păcatul neascultării însă a întrerupt comuniunea cu Dumnezeu și l-a redus pe om la natura lui muritoare. Sfinții Părinți folosesc termeni medicali pentru a defini realitatea păcatului care aduce suferința, boala și apoi moartea. Sfântul Nicolae Cabasila spune: „De când

Adam s-a încrezut în duhul cel rău și și-a întors fața de la Bunul său Stăpân, de atunci, mintea i s-a întunecat, sufletul și-a pierdut sănătatea și tihna pe care le avusese. Din acel moment, și trupul s-a împerecheat cu sufletul și a avut aceeași soartă ca și el: s-a stricat și el deodată cu sufletul”¹.

Sănătatea deplină, perfectă a existat doar în Rai și va mai exista după învierea de obște, în Împărăția cerurilor. Protopărinții au căzut, mintea a ieșit din inimă, homeostazia s-a tulburat, trupul a rămas marcat de durere și degradare, sufletul suspină după Dumnezeu, predispoziția spre boală s-a cuibărit în generații, iar bolile au apărut în oameni: boli ale națiilor, boli individuale, boli ale comunității, boli care se transmit, boli care atacă singure. Bolile nu au putut fi eradicate până în prezent; ele generează suferință. Cuprins de suferința îmbolnăvirii, omul nu mai poate participa la bucuriile vieții sale și ale semenilor săi. Devine retras și uneori dependent de cei ai casei sale când boala îl imobilizează. „Dacă atâta vreme cât suntem sănătoși, toate ne par plăcute, în timpul bolii experimentăm însă suferința, înțelegând cât este de fragilă viața și cât de puțin se găsește în mâinile noastre și cât de lipsiți suntem de putere”².

Pierderea perfecțiunii de la început a fost cauzată de păcatul mândriei ce a sădit iluzia de înfumurare³. Omul a ajuns sub robia răului. În Vechiul Testament, Dumnezeu, „pentru a distruge păcatul și a-l readuce pe om la starea originală, folosește mai întâi diferite mijloace de a-l întoarce de la păcat: lege, profeți și diferite pedepse. Dar devenind din ce în ce mai acută, în special ca urmare a idolatriei, boala cerea un medicament și mai puternic. De aceea, a venit în lume Însuși Logosul lui Dumnezeu”⁴, Hristos, Care a trăit durerea în cel mai înalt grad și nu a fost izbăvit, în

¹ Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, studiu introductiv și traducere de Teodor Bodogae, București, EIBMBOR, București, 2001, p. 61.

² Nicolae Grosu, *Taina Sfântului Maslu*, în „Ortodoxia”, XXXI (1979), nr. 3-4, p. 553.

³ Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-om*, Sibiu, Edit. Deisis, 1997, p. 162.

⁴ Iosif-Aurel Ferent, *Învățătura despre Sfântul Har privită interconfesional. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Beiuș, Edit. Buna Vestire, 2001, p. 112.

cele din urmă, de paharul amărăciunii, de suferință, ci le-a asumat până la capăt, devenind modelul suprem și nădejdea oricărui credincios. Este exemplul care exprimă absoluta încredere în Tatăl. „În Iisus Hristos, suferința la care ne raportăm nu este în mod simplu *înlăturată*, ci primește o nouă dimensiune spirituală, fiind de-a dreptul *transfigurată*, adică este transformată în biruință”⁵.

Hristos, ca Împărat al cerurilor, împărățește de pe Cruce ca de pe un tron, arătându-ne că doar prin Cruce se ajunge la adevărata slavă și desăvârșire, că doar prin patimă se ajunge la Înviere. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „Numai cine a cunoscut slăbiciunea firii omenești a făcut experiența puterii dumnezeiești”⁶. Hristos este exemplul desăvârșirii și în această situație, pentru că „El este atât Omul absolut, care concentrează în Sine toată suferința umană posibilă, cât și Dumnezeu...”⁷. Trebuie asumată crucea suferinței după modelul Mântuitorului Hristos. A fi creștin, adică viețuitor autentic în duh, nu înseamnă că vei fi ferit de încercări și suferințe, ci acest lucru va confirma puterea noastră de înțelegere că adevărata bucurie izvorăște din profunzimea tainei Sfintei Cruci. Pe bună dreptate, o astfel de experiență mărturisește Biserica, atunci când zice: „Prin Cruce a venit bucurie la toată lumea”⁸. Suferințele și bolile ne înțelepțesc, ele ne deschid un alt orizont al înțelegerii și se transformă în mijloace ale despătimirii, ale îmbunătățirii noastre morale. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel ne spune: „Ne lăudăm în suferințe, bine știind că suferința aduce răbdare” (Rom. 5, 3).

⁵ Ilie Moldovan, *Viața, suferința și moartea în condiția spirituală a existenței creștine*, în vol. „Sensul vieții, al suferinței și al morții”, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2008, p. 86.

⁶ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste. A doua sută. Cap. 39*, în „Filocalia”, vol. II, traducere, introducere și note de Dumitru Stăniloae, București, Edit. Harisma, 1993, p. 88.

⁷ George Remete, *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu – O introducere*, ed. a II-a, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2006, p. 29.

⁸ *Slujba Utreniei*, în „Liturghier”, București, EIBMBOR, 2012, p. 94.

Sfântul Ioan Gură de Aur scrie că „dacă sufletul este sănătos, boala trupeză nu-i poate pricinui omului nicio pagubă”⁹, iar Sfântul Grigorie de Nazianz ne îndeamnă „să nu lăudăm orice sănătate, nici să nu urâm orice boală”¹⁰. De sănătatea trupului trebuie să ne îngrijim, deoarece prin ea putem lucra mântuirea sufletului, iar acest trup este, după mărturia Sfântului Apostol Pavel, „templu al Duhului Sfânt” (I Cor. 6, 19). Dacă sănătatea trupului reprezintă o condiție firească a omului, iar boala o îngăduie Dumnezeu pentru sănătatea sufletului, atunci omul bolnav trebuie să fie mulțumit în condiția în care este. El trebuie să socotească această încercare ca pe un semn al iubirii lui Dumnezeu, dovedindu-și iubirea dezinteresată și încrederea sa față de El. În acest sens, ni se relatează astfel în Pateric: „Un bătrân, adeseori, pătimea și se îmbolnăvea. Și s-a întâmplat, într-un an, să nu se îmbolnăvească. Bătrânul s-a întristat cumplit și plângea, zicând: m-a părăsit Dumnezeu și nu m-a cercetat”¹¹. Dar, în timpurile noastre, suferința a stârnit reacții și atitudini dintre cele mai diverse, de la compasiune la indiferență totală, de la revoltă la bucurie, de la strigătul de durere până la păstrarea ei ca o taină proprie, de la pierderea credinței și a nădejzii până la bucuria suferinței, ca mod de dobândire a mântuirii.

În condițiile în care boala și durerea sunt foarte mari, atunci măcar să ne gândim la Dumnezeu și, prin nădejde, să ne încredințăm dragostei și milei Sale. Cei care acceptă cu mulțumire bolile și le îndură cu răbdare primesc cununa muceniciei și mântuirea sufletului. Mântuitorul Hristos ne încredințează de aceasta zicând: „Cel ce va răbda până sfârșit, acela se va mântui” (Mt. 24, 13). Știm că încercările sunt de scurtă durată în raport cu veșnicia. „Mai bine să suferim în lumea aceasta, decât în lumea cealaltă”, spune Nicolae

⁹ *Apud* Jean-Claude Larchet, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, trad. de Marinela Bojin, București, Edit. Sophia, 2006, p. 64.

¹⁰ *Apud Ibidem*.

¹¹ *Patericul – ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2003, p. 479.

Berdiaev¹². Suferința și boala sunt focul și căldura ce vor mistui în noi starea de egoism, modelând inima, redându-i frumusețea și strălucirea, ridicând-o din starea de morbiditate. Pentru trup, boala este băutură amară, dar pentru suflet, este băutură tămăduitoare. Cum sarea conservă carnea, iar viermii nu se ating de ea, tot așa, și suferința ferește sufletul ca viermii păcatului să nu se înmulțească și să-l cuprindă. În fața bolii, nu trebuie să deznădăjduiești, ci să te resemnezi și să aștepti sfârșitul. Trebuie să-I mulțumești lui Dumnezeu că boala e o încercare, o cernere a ta, o purificare a sufletului și să îndrăznești a lupta. Mântuitorul zice: „În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea” (In. 16, 33).

După cum am văzut, boala este o suferință pe care omul o suportă în trupul său. Persoana suferindă, bolnavul, are nevoie de îngrijire și tămăduire. Pentru lumea secularizată, pentru capitalismul fără de Dumnezeu, omul este un număr, un obiect. Este folosit, și apoi, când este uzat, este plasat în azile sau în centre de îngrijire, putând aștepta rândul să-i fie administrată „moartea fericită” (eutanasia). Omul și-a pierdut țelul, personalitatea. El devine nepăsător la suferințele celor din jur, pe care-i tratează uneori ca pe niște cifre, cum erau tratați deținuții în lagărul nazist. Sfinții Părinți au acordat o mare importanță îngrijirii bolnavilor. Amintesc, în acest sens, pe Sfântul Vasile cel Mare, care a anexat mănăstirilor înființate de către el spitale și azile pentru bolnavi și săraci¹³. Tot el dă îndemnuri concrete, în acest sens, în scrierile sale¹⁴.

Trăim într-o lume afectată de boli și suferințe de tot felul, care adâncesc tulburarea omului contemporan, mai puțin deprins a fi credincios. În miezul acestei realități dure, suntem datori să

¹² *Apud* Vasilios Bacoianis, *Necazurile vieții*, trad. de Victor Manolache, București, Edit. Tabor, 2011, p. 29.

¹³ Vezi în acest sens studiul lui Samir Gholam, *Vasiliada sau instituția de binefacere a Sfântului Vasile cel Mare*, în „Glasul Bisericii”, XXXII (1973), nr. 7-8, p. 737.

¹⁴ Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Pahomie cel Mare, Sfântul Ioan Casian, Sfântul Benedict, *Rânduielele vieții monahale. Culegere alcătuită de Sfântul Teofan Zăvorâtul. Rânduiala monahală XXV*, București, Edit. Sophia, 2005, pp. 290-295.

fim alături de cei bolnavi¹⁵. Pe aceștia trebuie să-i îndemnăm a acorda prioritate lumii spirituale. Preotul și laicul creștin sunt chemați să-l ajute pe bolnav a înțelege că acesta poate deveni, prin pocăință, asemenea bolnavului paralytic căruia Iisus i-a spus: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!” (Mc. 2, 5). E bine să-l încredințăm pe cel bolnav că „pe cine iubește Domnul îl ceartă, și pe orice fiu pe care îl primește îl biciuiește” (Evr. 12, 5-6). Astfel, cel bolnav poate ajunge la o cunoaștere de sine, la o situație în care el poate conștientiza propriile slăbiciuni și neputințe. „Cei bolnavi trebuie sfătuiți să cugete câtă valoare are suferința trupezască, deoarece aceasta dispune inima la harul care șterge greșelile săvârșite și împiedică săvârșirea altora”¹⁶.

În aproapele nostru trebuie să-L vedem pe Hristos Domnul și, astfel, când îl ajutăm, ne facem părtași la iubirea lui Dumnezeu. Hristos, Care Se identifică cu cei aflați în suferințe și în nevoi, ne va spune în ziua Judecării de Apoi: „Întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Mt. 25, 40). Orice bolnav și neputincios trebuie privit ca un semen, ca un frate al nostru. Așa socotea și Părintele Paisie de la Sihla (†1991), ale cărui lacrimi se amestecau cu ale celui care i se mărturisea. El plângea păcatele celui alt ca pe ale sale proprii și zicea: „Ca preot, trebuie să ajut, trebuie să vindec, să fiu medic și prieten”¹⁷. Așa trebuie să se comporte păstorii sufletești, care lucrează în ogrorul Bisericii, „spitalul obștesc al sufletelor noastre”¹⁸. Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, amintind despre îndatoririle pe care le are preotul față de cei aflați în suferință, spune: „Preoții trebuie să fie compătimitori, miloși față de toți. Păstorul sufletesc trebuie să aducă la drumul cel drept pe cei

¹⁵ Grijă față de cei bolnavi este una dintre faptele îndurării trupezști (vezi Ștefan Slevoață, *Din tezaurul Ortodoxiei*, Buzău, Edit. Episcopiei Buzăului, 1990, pp. 28-31).

¹⁶ Sfântul Grigorie cel Mare (*Dialogul*), *Cartea regulei pastorale*, București, EIBMBOR, 1996, p. 118.

¹⁷ *Apud* Marc-Antoine Costa de Beauregard, Dumitru Stăniloae, *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, trad. de Maria-Cornelia Oros, Sibiu, Edit. Deisis, 1995, p. 175.

¹⁸ Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Psalmi*, în „Omilia la Hexaemeron. Omilia la Psalmi. Omilia și cuvântări”, col. PSB, nr. 17, București, EIBMBOR, 1986, p. 183.

rătăciți, să viziteze bolnavi, să nu neglijeze pe văduvă, pe orfan și pe cel sărac”¹⁹. În felul acesta, iubirea vindecătoare a lui Hristos este lucrătoare în sânul Bisericii.

Bolnavul trebuie să simtă din partea celor care vin să-l ajute cu meditație sau cu rugăciune că el este o persoană unică și irepetabilă. De asemenea, bolnavul trebuie să simtă că se apropie de el un prieten sau un frate, iar nu cineva care-l numește pacientul cutare sau un bolnav oarecare. Omul suferind are nevoie să-i vorbim și, în dialog, el simte iubirea noastră, disponibilitatea noastră și vede nu un om, ci un prieten. „Bolnavul așteaptă de la noi o purtare iubitoare”²⁰. Dacă nu putem să-i acordăm puțin din timpul nostru pentru a-l cerceta, măcar să-i acordăm clipe în care, prin rugăciune, să fim cu el. Prin rugăciune, noi îl îndreptăm spre Dumnezeu, împlinind, totodată, îndemnul Sfântului Apostol Iacob: „Rugați-vă unul pentru altul, ca să vă vindecați” (Ic. 5, 16). Oferind balsamul mângâierii și al vindecării, noi ne angajăm în lupta cu răul și cu suferința care amenință pe om. Noi, preoții și teologii Bisericii, avem chemarea să-L oglindim în lume pe Hristos, „Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre” și „Izvorul tămăduirilor”, Care, la capătul timpurilor, ne va spune: „Bolnav am fost și M-ați cercetat” (Mt. 25, 36). Suntem convinși că „fapta cea bună, izvorâtă din iubire milostivă, va fi răsplătită cu binecuvântare în lumea aceasta și cu mântuire în viața veșnică”²¹.

References

1. Bacoianis, Vasilios, *Necazurile vieții*, trad. de Victor Manolache, București, Edit. Tabor, 2011.
2. Costa de Beauregard, Marc-Antoine, Stăniloae, Dumitru, *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, trad. de Maria-Cornelia Oros, Sibiu, Edit. Deisis, 1995.

¹⁹ Sfântul Policarp al Smirnei, *Epistola către Filipeni*, VI, trad. de Dumitru Fecioru, col. PSB, nr. 9, București, EIBMBOR, 1979, p. 210.

²⁰ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 91.

²¹ † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Hristos Cel înviat – vindecătorul nostru. Pastorală de Sfintele Paști*, București, Edit. Basilica, 2012, p. 8.

3. † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Hristos Cel înviat – vindecătorul nostru. Pastorală de Sfintele Paști*, București, Edit. Basilica, 2012.
4. Ferent, Iosif-Aurel, *Învățătura despre Sfântul Har privită interconfesional. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Beiuș, Edit. Buna Vestire, 2001.
5. Gholam, Samir, *Vasiliada sau instituția de binefacere a Sfântului Vasile cel Mare*, în „Glasul Bisericii”, XXXII (1973), nr. 7-8.
6. Grosu, Nicolae, *Taina Sfântului Maslu*, în „Ortodoxia”, XXXI (1979), nr. 3-4.
7. Larchet, Jean-Claude, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, trad. de Marinela Bojin, București, Edit. Sophia, 2006.
8. „Liturgier”, București, EIBMBOR, 2012.
9. Moldovan, Ilie, *Viața, suferința și moartea în condiția spirituală a existenței creștine*, în vol. „Sensul vieții, al suferinței și al morții”, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2008.
10. *Patericul – ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2003.
11. Popovici, Iustin, *Omul și Dumnezeu-om*, Sibiu, Edit. Deisis, 1997.
12. *Rânduiețile vieții monahale. Culegere alcătuită de Sfântul Teofan Zăvorâtul. Rânduiala monahală XXV*, București, Edit. Sophia, 2005.
13. Remete, George, *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu – O introducere*, ed. a II-a, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2006.
14. Sfântul Grigorie cel Mare (Dialogul), *Cartea regulei pastorale*, București, EIBMBOR, 1996.
15. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste. A doua sută. Cap. 39*, în „Filocalia”, vol. II, traducere, introducere și note de Dumitru Stăniloae, București, Edit. Harisma, 1993.
16. Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, studiu introductiv și traducere de Teodor Bodogae, București, EIBMBOR, 2001.
17. Sfântul Policarp al Smirnei, *Epistola către Filipeni*, VI, trad. de Dumitru Fecioru, col. PSB, nr. 9, București, EIBMBOR, 1979.

18. Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Psalmi*, în „Omilii la Hexaemeron. Omilii la Psalmi. Omilii și cuvântări”, col. PSB, nr. 17, București, EIBMBOR, 1986.
19. Slevoacă, Ștefan, *Din tezaurul Ortodoxiei*, Buzău, Edit. Episcopiei Buzăului, 1990.